

Олеся Тоцька,

д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

м. Луцьк

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ В УКРАЇНІ

Одним із показників зовнішньоекономічної діяльності нашої країни є зовнішня торгівля послугами. Сюди відносять виробничі, транспортно-експедиційні, страхові, консультаційні, маркетингові, експортні, посередницькі, брокерські, агентські, консигнаційні, управлінські, облікові, аудиторські, юридичні, туристські й інші вид послуг, що прямо і виключно не заборонені законами України [1]. Однак у нашій державі спостерігаються регіональні відмінності у зовнішній торгівлі послугами, що і є предметом цього дослідження.

Для початку проведемо структурний аналіз зовнішньої торгівлі послугами в Україні за 9 місяців 2021 р. на основі даних табл. 1.

Таблиця 1

Структура зовнішньої торгівлі послугами за видами за 9 місяців 2021 р.

Найменування послуги	Експорт		Імпорт		Сальдо
	тис. дол. США	у % до заг. обсягу	тис. дол. США	у % до заг. обсягу	
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	1 046 214,4	11,9	7 122,8	0,1	1 039 091,6
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	215 973,9	2,5	46 649,5	0,9	169 324,5
Транспортні послуги	3 332 037,3	37,9	1 141 139,6	21,3	2 190 897,7
Послуги, пов'язані з подорожами	247 716,0	2,8	1 223 390,5	22,8	-975 674,5
Послуги з будівництва	37 983,1	0,4	37 362,0	0,7	621,2
Послуги зі страхування	93 587,7	1,1	93 862,1	1,8	-274,4
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	65 406,2	0,7	388 569,0	7,3	-323 162,8
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	45 206,1	0,5	401 394,8	7,5	-356 188,7
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	2 666 255,2	30,3	411 037,4	7,7	2 255 217,9
Ділові послуги	1 008 066,2	11,5	773 651,0	14,4	234 415,2
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	34 195,0	0,4	8 129,9	0,2	26 065,0

Державні та урядові послуги	6 204,0	0,1	823 333,0	15,4	-817 129,0
Усього	8 798 845,0	100,0	5 355 641,3	100,0	3 443 203,7

Джерело: [2].

Як бачимо, загалом за 9 місяців 2021 р. було експортовано послуг на суму 8,8 млрд дол. США і водночас імпортовано на суму 5,4 млрд дол. США. Підсумкове сальдо склало 3,4 млрд дол. США на користь експорту.

Найбільша частка в експорті (>10 %) належить таким видам послуг як транспортні (37,9 %; 3,3 млрд дол. США), у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні (30,3 %; 2,7 млрд дол. США), з переробки матеріальних ресурсів (11,9 %; 1,0 млрд дол. США), ділові (11,5 %; 1,0 млрд дол. США).

Своєю чергою, найбільший внесок в імпорт (>10 %) здійснили такі види послуг: пов'язані з подорожами (22,8 %; 1,2 млрд дол. США), транспортні (21,3 %; 1,1 млрд дол. США), державні та урядові (15,4 %; 0,8 млрд дол. США), ділові (14,4 %; 0,7 млрд дол. США).

Регіональні аспекти зовнішньої торгівлі послугами в Україні дослідимо на основі даних табл. 2.

Таблиця 2

Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі послугами за 9 місяців 2021 року

Область / місто	Експорт		Імпорт		Сальдо
	тис. дол. США	у % до заг. обсягу	тис. дол. США	у % до заг. обсягу	
1	2	3	4	5	6
Вінницька	137 496,0	1,6	21 665,5	0,4	115 830,5
Волинська	61 638,5	0,7	25 049,9	0,5	36 588,7
Дніпропетровська	175 475,9	2,0	201 819,4	3,8	-26 343,5
Донецька	58 504,0	0,7	76 181,3	1,4	-17 677,2
Житомирська	82 092,9	0,9	9 273,7	0,2	72 819,2
Закарпатська	246 426,5	2,8	21 356,7	0,4	225 069,9
Запорізька	138 623,6	1,6	16 256,1	0,3	122 367,5
Івано-Франківська	54 360,8	0,6	18 979,9	0,4	35 380,9
Київська	233 225,8	2,7	153 605,9	2,9	79 620,0
Кіровоградська	20 960,1	0,2	8 626,3	0,2	12 333,8
Луганська	20 751,9	0,2	28 901,5	0,5	-8 149,6
Львівська	583 570,0	6,6	68 707,1	1,3	514 862,9
Миколаївська	318 561,2	3,6	18 693,6	0,3	299 867,6
Одеська	663 746,4	7,5	335 280,8	6,3	328 465,6
Полтавська	30 981,5	0,4	59 710,8	1,1	-28 729,3
Рівненська	57 298,5	0,7	33 951,2	0,6	23 347,3
Сумська	22 533,7	0,3	19 841,3	0,4	2 692,4
Тернопільська	88 137,1	1,0	11 745,9	0,2	76 391,2
Харківська	355 949,4	4,0	61 723,9	1,2	294 225,4

Херсонська	28 674,3	0,3	20 751,6	0,4	7 922,6
Хмельницька	20 980,3	0,2	17 141,2	0,3	3 839,1
Черкаська	34 058,1	0,4	18 731,3	0,3	15 326,8
Чернівецька	34 729,4	0,4	4 679,3	0,1	30 050,1
Чернігівська	29 074,0	0,3	29 744,8	0,6	-670,8
м. Київ	3 493 159,5	39,7	2 827 708,9	52,8	665 450,6
Україна (з урахуванням не розподілених за регіонами обсягів)	8 798 845,0	100,0	5 355 641,3	100,0	3 443 203,7

Джерело: [3].

З табл. 2 видно, що обсяги зовнішньої торгівлі м. Києва (як експорт, так і імпорт) перевищують регіональні в декілька разів.

Водночас до регіонів-лідерів за показниками експорту послуг (4,0 % і більше) нами віднесено такі області: Одеську (7,5 %; 663,7 млн дол. США), Львівську (6,6 %; 583,6 млн дол. США), Харківську (4,0 %; 355,9 млн дол. США); аутсайдерів (0,2 %) – Кіровоградську (21,0 млн дол. США), Хмельницьку (21,0 млн дол. США) та Луганську (20,8 млн дол. США).

Своєю чергою, максимальні обсяги імпорту послуг (>2,5 %) спостерігалися в Одеській (6,3 %; 335,3 млн дол. США), Дніпропетровській (3,8 %; 201,8 млн дол. США) і Київській (2,9 %; 153,6 млн дол. США) областях; мінімальні (менше 0,3 %) – в Тернопільській (0,2 %; 11,7 млн дол. США), Житомирській (0,2 %; 9,3 млн дол. США), Кіровоградській (0,2 %; 8,6 млн дол. США) і Чернівецькій (0,1 %; 4,7 млн дол. США).

Вважаємо, що проведене дослідження доцільно доповнити аналізом динаміки показників зовнішньої торгівлі послугами регіонів України задля визначення наявності/відсутності трендів і побудови прогнозних моделей.

Список використаних джерел

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квіт. 1991 р. № 959-XII (із змінами). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (дата звернення: 28.01.2022).

2. Структура зовнішньої торгівлі послугами за видами за 9 місяців 2021 року. *Державна служба статистики України*: вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 28.01.2022).
3. Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі послугами за 9 місяців 2021 року. *Державна служба статистики України*: вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 28.01.2022).